

דבר לא קא מיירי כאן רק צדירות של כבוד ושוג שבת, חלל אפילו לדעת המג"א וסיעתו הרי גם לדעתם רק על האמירה הוא דקדקו ולא על ענין השינה, ומשום איסור ודבר דבר הוא דגנעי צה, ואינו דומה לנידונו של הרד"ז דמשום איסור ממלא חפץ הוא דקא אסר לה.

וגם בלח"ה יש להקשות צד על המנחת שבת, הרי מסיק צד השערי תשובה (שם), וכן הצרכי יוסף (שם) אות צ"ד דאם הוא מכין לקרות ולהגיד מותר, וכן מצאנו להדיא בשו"ת הרד"ז (סי' תר"ז), וז"ל שאלת הרוב להגיד ספר אם מותר לקרות בשבת כדי שיכיר מקום הדרך הגבוהה לתקן אותה למחר, תשובה, דבר זה אסור, ולא משום דחיישין דלמא אחי לכתוב בשבת, דבשלמא לטעות הנה, דבר קל הוא לעשות, ולפיכך גזרו, אבל להביא הקולמוס והדיו לא חיישין, דאחי לדכורי, ובשלמא כשהוא מתכוין לקרות ומלא טעות בספר החירו הפוסקים לרבות העשות בצפורן כדי לתקן למחר, אבל לקרות לכתחלה להגיד אסור, ודמיא להא דאמרין אסור לאדם לפקוד שדותיו כדי לראות מה הם לריבין, וכן אסור לאדם להלך בשבת עד סוף התחום כדי שיבא קרוב לעשות חפציו צמולא שבת, ועל כיוצא בזה גאמר ממלא חפץ וגו', הכא נמי כיון שהוא מכין להגיד ודאי אסור, אבל אם הוא מכין לקרות ולהגיד מסתברא שהוא מותר, כיון שאין כאן מלאכה גמורה עכ"ל, הרי מצאנו דדוקא להגיד להדיא הוא דאסור, אבל אם הוא מכין גם לקרות מותר, וא"כ הוי מכין ראיה לסתור למש"כ הוא לאיסור לעיין בשבת צמה שיטערך לכתוב למחר, והרי צב"ג החיר הרד"ז לעשות כן אפילו לכתחלה.

ו

ומה שכתב להעיר על עיקר דברי הרד"ז אלו דעל כרחק צריך לומר דהרד"ז מיירי צמי שרואה לקרות בספרי חול, ובאופן דשרי לקרות בספרי חול ישוין צב"ע (שם סע"ז) וצמ"כ הרמ"א (שם), אבל לא צמי שקורא ומעיין בספרי קודש, שהרי כל עיקר העטם שאוסר הרד"ז צד הוא משום ממלא חפץ, וחפצי שמים מותר, והרי להגיד ספרי קודש בודאי בכלל חפצי שמים ומהיכי תיחי לאסור צד, ועל כרחק דמיירי מספרי חול.

ולכאורה יפה כתבת להעיר צד, חלל שאין זה צממשות לשונו של הרד"ז, ואדרבה סתימת דבריו יותר מוכחין דבספרי קודש קא מיירי, ולפוס ריבוע נלע"ד ליישב דברי הרד"ז וכן הצרכי יוסף והשערי תשובה שהביאו דבריו להלכה, והוא דכל עיקר מה שמצינו היתר בחפצי שמים אינו חלל באופן שיש צד לורך השעה לעשותו דוקא בשבת, וכמו בכל הני דחשז המהצר צב"ע (שם) דאז שיש צד ענין להקדימו כל מה דאפשר ולא להמתין למלא שבת, או דלפי לורך השעה הוי הזמן המסוגל יותר לזה דייקא בשבת משום שהוא זמן כנופיא יעו"ש, אבל בסתמא דמילתא כשאין צד לורך השעה למהר צד כגון להגיד ספרים ואין לו צד שום נפקא מינה אם יעשה זה בשבת או לאחר השבת אעפ"י שהוא חפצי שמים אסור, ומילתא דמסתברא הוא, חלל שלא מלאחי הדבר מפורש לעת עתה בדברי הפוסקים, ואין

אינו לכבוד שבת, הרי הוא מזכיר בדבריו עשיית מלאכה צמולא שבת ומהיכי תיחי שלא יהיה צד איסור ודבר דבר, וז"ל לכאורה ד"ל להמחית השקל דדוקא לומר אעשה כך הוא לאסור משום ודבר דבר, מש"כ בשאינו אומר להדיא אעשה כך וכך, רק שהוא מזכירו בדרך אגב כמו הכא שאומר ניין כדי לעשות מלאכתו, דעיקר דברו הוא על השינה, ורק בדרך אגב הוא מזכיר את עשיית המלאכה צמולא שבת דהיינו שאורך השינה הוא כדי שיבא אפשר מכת זה לעשות מלאכה צמולא שבת אין צד איסור משום ודבר דבר, והוא דוחק לפרש כן, והרואה יראה כי דבריו אלו הם נגד דברי הפמ"ג דמפורש ואלא מדבריו דלומר ניין כדי לעשות מלאכתו צמולא שבת, בלח"ה אסור משום ודבר דבר, שהרי הוא מזכיר עשיית מלאכה האסורה לעשות, ומש"ה מסיק הספר חסידים דאפילו חפץ לכתוב תורה צמולא שבת דאין צד משום ודבר דבר, משום שהוא דבר מובה, אפילו הכי אסור משום שמראה שהשינה אינו לכבוד שבת, ודברי המחית השקל צד י"ע.

ומ"מ הרי על כל פנים מדברי כולם מצאנו, דעל ענין השינה בשבת אפילו היבא שמכין צד לורך הלילה לא מצינו צד שום איסור בדברי הפוסקים, כי כל עיקר מאי דשקלו ועשו צד, על האמירה הוא דשקלו ועשו אם מותר או אסור לומר ניין לורך הלילה, ומכת איזה איסור הוא דחתינן עלה, אבל מענין השינה לא דברו כלום, והמנחת שבת (שם) הבין דדעת הפמ"ג צמ"כ (צב"א שם) דלישן כדי לכתוב ספר תורה צחול, השינה לא לורך שבת ואסור, דעל ענין השינה הוא דעתו דאסור, ולא על האמירה כן, הוא כוונתו, ועל כן כתב להוכיח גם כן לפי דעתו, דהכי נמי לעיין בשבת צמה שיטערך לכתוב למחר אפשר גם כן דאסור, וכש"כ הוא משיג שאוסר הפמ"ג, וכל זה הוא מחמת שיהא לו כן ממשמעות לשונו של הפמ"ג מחמת קולר לשונו, אמנם זה אינו כמו שבארתי למעלה לשונו של הפמ"ג צס"ד, וכמו שיראה המעיין שם, דלא על ענין השינה כתב הפמ"ג דאסור, רק על האמירה כן שהולך לישן לורך הלילה הוא דאסור, וא"כ כל דברי המנחת שבת צד מופרכים מעיקרא הם.

ה

ומש"כ עוד המנחת שבת (שם) להוכיח כן גם מדברי הרד"ז שהביא השערי תשובה (שם סק"א) צס הצרכי יוסף דאסור לקרות בספר בשבת כדי להכיר מקום הדרך הגבוהה להגיד אותו למחר, הנה הדבר פשוט שהוא כתב כן לפי הנהגתו בדברי הפמ"ג דעל השינה בשבת לורך הלילה הוא אסור אפילו בלא שום אמירה, וא"כ לפי דרכו עולה דמיונו שפיר צמה שדימה נידון זה לנידונו של הרד"ז דכמו שהשינה לורך הלילה אסור, הכי נמי הקריאה בתוך הספר בשבת כדי להגידו למחר אסור ושפיר הוסיף עוד צד לפי דרכו, דהכי נמי העיין בשבת צמה שיטערך לכתוב למחר ג"כ אסור, אמנם לפי מה שנתבאר צס"ד דהפמ"ג לא ענין השינה הוא דאסור, רק על האמירה הוא דקפיד שלא יהא צממשות לשונו שהשינה אינו לכבוד שבת, א"כ אין הנהגות דומים להדיא כלל, לא מצעיא לדעת הפמ"ג דאפילו באיסור ודבר